

DIŞ TİCARET İŞLEMLERİ

DIŞ TİCARET VE KAMBIYO İŞLEMLERİ

Ticaret genel olarak i ve dış ticaret olmak üzere ikiye ayrılır. Dış ticaret, malların ve sermayenin ulusal sınırların dışına akıŐıyla ilgilidir. Dış ticaret alım satım işlemlerinin teslimi açısından ithalat, ihracat iŐlemlerinden oluŐur.

Ülkelerde ihracatın artırılması, ithalatın azaltılması önemli hedefler arasındadır. Ülkelerin bu hedeflere ulaşmak için aldıkları kararlar ve tedbirler dış ticaret politikasını oluşturur. Dış ticaret politikası açısından bir devletin dış ticaretini etkileyebilecek unsurların başlıcaları yasaklar, gümrük resmi, ticaret antlaşmaları, primler, sübvansiyonlar ve idari korumacılık olarak sınıflandırılabilir.

Bunlardan yasaklar, ithalat ve ihracat yasaklarıyla transit geçiŐ yasakları şeklinde bir ayırım tabi tutulurken; gümrük resmi de aynı şekilde ithalat, ihracat ve transit ticarete uygulananlar olarak üçe ayrılmaktadır.

İthalat, ülkeden yabancı ülkelere döviz çıkışı gerektirdiği ve ülkede üretilen mallar yerine yabancı ülkelere üretilen malların tercih edilmesi, gerek yerli üretici, gerekse ülke ekonomisi üzerinde olumsuz etkiler bıraktığı için pek arzu edilen bir durum değildir.

İthalat, ithalatı serbest olan bir malın ithalat ve gümrük mevzuatına uygun olarak ithalatının yapılması, ithalat bedelinin ise kambiyo mevzuatına göre transfer edilmesi işlemine denir.

İthalat politikası Türkiye'nin uluslararası taahhütleri çerçevesinde; genel olarak kalkınmayı hızlandırmayı; ihracata dönük, teknoloji yoğun, katma değeri yüksek, uluslararası standartlara uygun üretim yapısını desteklemeyi; tarım ve sanayi sektörlerindeki yerli üreticilerimizin girdi ithalinde maliyet avantajı sağlayarak üretimlerinin artırılmasına ve bu suretle uluslararası piyasalardaki rekabet potansiyellerinin geliştirilmesine yardımcı olmayı; yerli üreticinin ithalat ile karşılaşabileceği haksız rekabet hallerinden korunmasını ve tüketiciyi korumayı hedefler.

İhracat, sürdürülebilir bir ekonomik büyümenin gerçekleşmesinde kritik rol üstlenmesi nedeniyle kalkınma olgusunun vazgeçilmez unsurlarından birini oluşturmaktadır. İhracat artışı, bir taraftan milli geliri artırarak kalkınmayı olumlu yönde etkilerken, diğer taraftan döviz darboğazını aşmak suretiyle ekonomik kalkınmaya da destek olmaktadır. Bu nedenle, ihracatın artırılmasına ilişkin çaba ve politikalar, uluslararası ticari rekabetin de temel unsurunu oluşturmuştur.

Ülkelerdeki gümrük bölgelerine giriş ve çıkış gümrük kapılarından yapılır. Türkiye Gümrük Bölgesi'nin giriş noktalarındaki gümrük kapıları ile içeride bulunan gümrük kapıları arasında belirli yolların takip edilmesi zorunludur. Türkiye Gümrük Bölgesine giren ve çıkan taşıtlar gümrük gözetimine tabidir. Denetimleri gümrük idareleri tarafından yapılır. Gümrüğe sunulan eşya gümrük rejimine tabi tutulur.

Uluslararası pazarlara girişte işletme tarafından verilmesi gereken kararların başında, üretimin yeni girilecek pazarda mı yapılacağı yoksa ihracat yolu ile mi pazara girileceği gelir. Karar verilirken işletme yöneticileri maliyet, kalite, teslimat ve müşteri değeri konuları üzerine detaylı analizler yaparak en uygun pazara giriş yöntemi üzerinde karar kılmalıdır. Bu yöntemler doğrudan ihracat şeklinde olabileceği gibi, dolaylı ihracat kapsamında ortak yatırım, lisans anlaşmaları, Sektörel Dış Ticaret Şirketleri, Dış Ticaret Sermaye Şirketleri şeklinde olabilir.

İTHALAT, İHRACAT ve KAMBIYO MEVZUATI

İhracat, bir malın yürürlükteki İhracat Mevzuatı ile Gümrük Mevzuatına uygun şekilde Türkiye gümrük bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını ya da Müsteşarlıkça ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemlere denir.

Günümüzde kambiyo işlemleri denilince ise yabancı paralar üzerinden düzenlenen ticari senetler, çek, bono ve poliçe gibi belgeler anlaşılmaktadır.

Döviz ve kambiyo işlemleri eş anlamda kullanılmaktadır. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki karar'da döviz terimi şu şekilde tanımlanmıştır. Döviz, efektif dâhil yabancı para ödemeyi sağlayan her nevi hesap ve vasıtalarıdır.

Serbest piyasa işlemlerinin uygulandığı ülkelerde, yabancı paraların ulusal paraya göre değeri arz ve talebe göre piyasalarda belirlenir.

Dış ticaret işlemlerinde yabancı para üzerinden alacakların tahsil edilmesi, borçların ödenmesi ya da para ve eşdeğer kıymetlerin ülkeler arası transferi kambiyo işlemlerini oluşturur. Çünkü bu sayılan işlemler ülke yasalarına uygun olarak devlet kontrolünde yapılabilir.

İthalatta ödemeler, sözleşme koşullarına uygun biçimde TL veya yabancı para olarak kambiyo mevzuatına uygun yapılır.

İthalat işlemlerindeki denetim, yurt dışına gönderilen (transfer edilen) paraya karşılık ürün ve hizmetin yurda getirilip getirilmediğinin kontrol işlemidir

İhracat işlemlerinde ise ihraç edilen ürün ve hizmet bedelinin yurda gelip gelmediğinin kontrolü yapılmaktadır.

Bu kontrollerin ülkeler açısından faydası ihracat ve ithalat işlemleri sonucunda ödemeler dengesini sağlayabilmek ve açık vermesini önlemektir.

Kambiyo işlemlerinin denetimi, dış ticaret işlemlerine aracı olan bankalar yapar.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Karara göre Türkiye’de yerleşik kişiler ile dışarıda yerleşik kişilerin bankalar aracılığı ile yurt dışına döviz transfer etmeleri ve Türkiye’ye döviz getirmeleri, getirmiş oldukları bu dövizleri istedikleri gibi tasarruf etmeleri serbesttir.

DIŞ TİCARETTE KULLANILAN TESLİM ŞEKİLLERİ VE BELGELER

Bir dış ticaret işleminde malını satmak isteyen ihracatçı girmek istediği, hedef pazarı belirledikten sonra malının fiyatını belirler, fiyatı belirleyen ihracatçı bunu prensipte anlaŐtıđı ithalatçıya benimsetebilirse, iŐ artık bir yazılı alım satım sözleŐmesi düzenlemeye ve tarafların bunu imzalamasına kalır. İmzalanan alım satım sözleŐmesi ile taraflar anlaŐmıŐ olur, bu sözleşme uyarınca kesin sipariŐi alan ihracatçı, ihraç malını üretip ambalajladıktan sonra bir uluslar arası taşıma (nakliye) Őirketinin acentesiyle anlaŐır.

İhracatçının burada taşıma türlerini bilmesi, malını en ucuz, en güvenli ve en hızlı biçimde gönderebilmesi aşıından büyük önem arz eder.

İhracatçı, taşımacı firmayı ve taşımacılık türünü belirledikten sonra gümrük çıkış işlemlerini halledip malını taşıma aracına yükletir ve ithalatçıya teslim şekillerinden birini kullanarak teslim eder.

Dış ticarete kullanılan teslim şekillerini ifade eden *Incoterms*; standart bir yorum sağlamayı, ülkeden ülkeye farklı olabilecek uygulamaların önüne geçmeyi, uluslararası ticari hayatta güven unsurunu temin etmeyi ve farklı uygulamalardan doğabilecek kayıpların engellenmesini amaçlamaktadır.

Incoterms de yer alan “*mal*” kavramı emtia yani ticarete konu menkul mal olarak anlaşılmakta olup, ithalat ve ihracata konu satım sözleşmesine dair işlemlerden ürünün satıcıdan çıkararak ithalatçısına varmasına kadar olan süreçteki teslim işlemleri ile gümrük giriş çıkış işlemlerini ilgilendirmektedir.

Burada önemli olan masrafların ve risklerin ihracatçı ve ithalatçı tarafından paylaşılması ve aidiyetlerinin belirlenmesidir.

Dış ticarete ortaya çıkabilecek riskler ve giderler doğrultusunda teslim şekilleri E, F, C ve D olmak üzere dört ayrı kategoriye ayrılmıştır. E kategorisi eşya satıcının iş yerinde teslimini, D kategorisi ise alıcının işyerinde teslimini içerir.

Aradaki F ve C kategorilerinde de bu iki uç arasındaki durumlar ele alınmaktadır.

Her kategori kendi içerisinde alıcı ve satıcı açısından farklı sorumlulukları beraberinde getirmektedir. Nakliye yöntemi, güven unsuru, eşyanın özellikleri gibi durumlara göre gerçekleşen anlaşmalara bağlı olarak alıcı ve satıcı açısından avantaj ve dezavantajlı durumlar ortaya çıkabilir. Bu kapsamda ortaya konulan 13 teslim şekli bulunmakta olup, bu terimler ve kurallar uluslararası ticaretin belirli bir düzen içerisinde yürütülmesini sağlamak için günümüzde vazgeçilmez hale gelmişlerdir.

Uluslararası ticari işlemlerin büyük çoğunluğunda Incoterms kavramları kullanılmaktadır.

Ülkemizde de olduğu gibi birçok ülkenin gümrük idaresinde eşyaların kıymetlerinin tespiti amacıyla zorunlu olarak aranır hale gelmiştir.

Dış ticaret süreci, çok çeşitli yazılı belgeler aracılığıyla gerçekleştirilir. Her dış ticaret işleminde mutlaka kullanılması beklenen ve "demirbaş" olarak nitelendirilebilecek belgeler vardır. Bunlar arasında *fatura, çeki/koli/spesifikasyon listesi, gümrük beyannamesi, menşe şahadetnamesi ve taşıma belgeleri* gibi belgeler yer almaktadır.

Dış ticaret işlemlerinde kullanılan uluslar arası belgelerdeki eksiklikler ve hatalar özellikle ihracatta, ihracatçının ekstra ödemeler yapmasına ya da gecikmelere yol açar.

Tüm bu belgelerin dikkatle ve özenle büyük bir ihtimam gösterilerek hazırlaması olası kayıpların, zararların ya da gecikmelerin önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Dış ticaret işlemlerinde kullanılan belgelerin belirli bir sistematik içerisinde, anlaşılır bir şekilde açıklanabilmesi için bu belgeler 5 ayrı grupta incelenir.

1. Ticari Belgeler (Commercial Documents):

Faturalar, çekli listesi, koli listesi, imalatçı analiz belgesi, kontrol-gözetim belgesi, gemi ölçü raporu.

2. Resmi Belgeler (Official Documents):

Dolaşım belgeleri, menşe şahadetnamesi, kontrol belgeleri, konsolosluk faturası, uygunluk belgesi, sağlık sertifikası, veteriner sertifikası, helal belgesi, koşer belgesi, radyasyon belgesi, boykot/kara liste sertifikası, A.T.A karneleri.

3. Taşıma Belgeleri (Transport Documents):

Deniz konşimentosu, Özellikle konşimentolar, diğer konşimentolar.

4. Sigorta Belgeleri (Insurance Documents):

Flotan sigorta poliçesi, sigorta mektubu, sigorta poliçesi, sigorta sertifikası.

5. Finansman Belgeleri (Financial Documents):

Poliçe, bono, rehin senedi, antrepo makbuzu, teslim emri, kontrol ve numune alma yetki belgesi.